

Nr 32

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om utredning rörande arvs- och gåvobeskattningen.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:42 av herr *Sveningsson m. fl.* och II:52 av herr *Hamilton m. fl.* har hemställts, "att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte igångsätta en utredning rörande arvs- och gåvobeskattningen".

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:52.

Gällande bestämmelser om arvs- och gåvoskatt återfinnes i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt med däri vidtagna ändringar, senast genom förordningen den 21 november 1958 (nr 562) i samband med att tidigare gällande bestämmelser om kvarlåtenskapsskatt upphävdes.

Genom beslut vid 1958 års *B-riksdag* omlades dödsbobeskattningen fr. o. m. år 1959 från det tidigare systemet med arvsskatt och kvarlåtenskapsskatt till ett system med endast arvsskatt. Därvid höjdes arvsskatten med belopp, som icke fullt motsvarade kvarlåtenskapsskatten. Reformen innebar även en omfördelning av skattebelastningen för att i görligaste mån tillgodose efterlevande makes och barns intressen. För flerbarnsfamiljerna medförde reformen betydande skattelättnader. För det fall att make eller barn är ensam arvinge kan däremot vissa om än relativt obetydliga skattehöjningar uppkomma. Omfördelningen av skattebelastningen innebar vidare att arvsskatten i skatteklasserna II—IV höjdes utöver vad som föranleddes av kvarlåtenskapsskattens avskaffande för att inte statsverkets intäkter av dödsbobeskattningen skulle minskas i nämnvärd mån.

Även gåvobeskattningen omlades genom förenämnda riksdagsbeslut från ett 2-skattesystem till ett 1-skattesystem. Därvid vidtogs även en höjning av det skattefria bottenbeloppet.

Vidare infördes vissa lättnader i fråga om betalandet av arvsskatten. Här-

jämte utbyggdes skatteflyktsspärrarna vid arvs- och gåvobeskattningen för att få motsvarighet till de garantier mot skatteflykt, som bestämmelserna om kvarlåtenskapsskatt innehöll.

På bevillningsutskottets hemställan i betänkande nr B 10 anhöll riksdagen samtidigt i skrivelse till Kungl. Maj:t om en allsidig översyn av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen.

I motionen II:140 vid 1960 års riksdag hemställdes om utredning och förslag angående arvsbeskattningen i syfte att åstadkomma en väsentlig lindring i skattebördan. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 46 anförde bevillningsutskottet bl. a., att i motionen inte framförts några väsentligen andra synpunkter på frågan om dödsbobsbeskattnings höjd än de riksdagen hade att beakta vid omläggningen av beskattningssystemet. Riksdagen borde därför enligt utskottets mening inte frångå sin år 1958 intagna ståndpunkt i frågan. Utskottet ansåg sig därför inte kunna tillstyrka det i motionen framställda utredningsyrkandet.

Av innehållet i *de föreliggande motionerna* må här återges följande.

I direktiven för allmänna skatteberedningen framhålles, att det synes "erforderligt verkställa en omprövning av skattesystemet i sin helhet". Arvsskatten nämnes särskilt, när det gäller avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning, samt berörs i fråga om direktiven för företagsbeskattningen gällande enskilda personer. Däremot utsägs i direktiven, att arvsskattens höjd och huvudsakliga fördelning bör lämnas utanför utredningen, därest icke annat föranledes av resultat som framkommer på andra områden. Detta motsatsförhållande synes icke tillfredsställande, då det torde vara svårt att i en så genomgripande utredning som den till allmänna skatteberedningen anförtrödda bortse från arvsbeskattnings nära och tekniska samband med andra skatteformer. Särskilt sambandet med förmögenhetsskatten är intimt — ett förhållande som tidigare berörts bl. a. av arvsskattesakkunniga.

1958 års beslut innebar snarare en teknisk omläggning än en förändring av skattenivån. Därigenom synes alltsedan 1948 en i sig icke avsedd skärpning av beskattningens höjd på grund av förändrat penningvärde ha ägt rum, detta trots att viss höjning 1958 av bottenbeloppen verkat i motsatt riktning. En närmare utredning rörande dessa verkningar synes motionärerna behövlig.

Lagstiftarens strävan efter största noggrannhet och rättvisa har medfört, att bestämmelserna i åtskilliga delar blivit oklara och invecklade, vilket bl. a. kan förmärkas på ett ansevärt antal rättsfall i ämnet, när det gäller tolkning av förordningen. Vidare belastas ställningstaganden och diskussion i dessa frågor av att den offentliga statistiken på dödsbobsbeskattnings område är mycket begränsad. Det enda representativa statistiska material, som finnes tillgängligt, synes vara en av arvsskattesakkunniga verkställd undersökning av inregistrerade, skattebelagda bouppteckningar under ett enda år (1/7 1954—30/6 1955).

Med hänsyn till anförda omständigheter finner motionärerna det motiverat

och önskvärt att den tidigare begärda utredningen om arvs- och gåvobeskattningen nu kommer till stånd. Härvid torde åtskilliga av de förslag och motioner i ämnet som väckts åren 1958—1960 kunna, insatta i ett större sammanhang, lämna underlag för en behövlig modernisering. Det bör vara angeläget att en sådan utredning intimt samarbetar med den allmänna skatteberedningen. Därför föreslås att riksdagen ger till känna en sådan uppfattning genom en förnyad skrivelse till Kungl. Maj:t.

Utskottet

I de förevarande motionerna hemställes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande arvs- och gåvobeskattningen. Utredningsyrkandet syftar till att utröna verkningarna av den år 1958 genomförda omläggningen av beskattningen och till en teknisk översyn av beskattningsreglerna.

Utskottet vill till en början erinra om att frågan om arvs- och gåvobeskattningens höjd samt avvägningen av skatteuttaget mellan olika kategorier skattskyldiga ingående prövades av 1958 års B-riksdag i samband med avskaffandet av kvarlåtenskapsskatten. Den då genomförda omläggningen av beskattningen innebar att arvsskatten höjdes med sådant belopp att något egentligt skattebortfall inte skulle uppkomma genom kvarlåtenskapsskattens upphävande. För att i möjligaste mån tillgodose efterlevande makes och barns intressen höjdes därvid bottenbeloppen. Lagstiftningen innebar även en omfördelning av skattebelastningen till förmån för flerbarnsfamiljerna. Vidare genomfördes en höjning av det skattefria bottenbeloppet vid gåvobeskattningen. På hemställan av bevillningsutskottet i betänkande nr B 10 anhöll riksdagen samtidigt i skrivelse till Kungl. Maj:t om en allsidig översyn av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen. Vid ställningstagandet till ett vid 1960 års riksdag motionsvis väckt yrkande om utredning av arvsbeskattningen i syfte att åstadkomma en väsentlig lindring i skattebördan fann bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 46 inte skäl att frångå den ståndpunkt, som riksdagen år 1958 intagit i frågan, och avstyrkte utredningsyrkandet.

Den av riksdagen tidigare begärda allsidiga översynen av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen har ännu inte kommit till stånd. Vid bedömandet av frågan om lämplig tidpunkt för tillsättandet av en sådan utredning bör emellertid uppmärksammas att de frågor, som ingår i familjerättskommitténs utredningsuppdrag, är av grundläggande betydelse för utformningen av arvs- och gåvobeskattningen. I vissa avseenden kan redan en ändring av nu gällande familjerättsliga regler antagas medföra att otillfredsställande konsekvenser i beskattningshänseende försvinner. Det torde heller inte vara uteslutet, att de ståndpunktstaganden, som fideikommissutredningens förslag kan leda till, i vissa delar kan komma att påverka beskattningen. Det bör vidare erinras om att behovet av en översyn av arvs- och gåvobeskattningen av 1958 års B-riksdag ansetts vara särskilt framträdande beträffande reglerna om beskattningen av efterlevande make och om beskattningen av utfallande försäkringsbelopp.

Man torde heller inte kunna bortse ifrån att frågan om arvs- och gåvobeskattningen delvis kommit i ett annat läge genom att allmänna skatteberedningen tillsatts för att verkställa en översyn av skattesystemet. Enligt direktiven för utredningen är densamma nämligen oförhindrad att till prövning upptaga de spörsmål, som behandlas i motionerna, såvida resultatet av utredningens överväganden på andra beskattningsområden föranleder därtill.

Av ovan anförda skäl anser utskottet anledning nu inte föreligga för riksdagen att begära en sådan utredning, som åsyftas i motionerna. Utskottet avstyrker således bifall till de likalydande motionerna I: 42 och II: 52.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 42 av herr Sveningsson m. fl. och II: 52 av herr Hamilton m. fl. om utredning rörande arvs- och gåvobeskattningen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Eriesson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson, Yngve Nilsson och Sundin*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kärrlander, Wiklund i Öjebyn, Engkvist, Magnusson i Borås, Stenberg*, Nilsson i Tvärålund, von Sydow* och fru Nettelbrandt*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Söderquist, Yngve Nilsson, Sundin, Magnusson* i Borås, *Stenberg, Nilsson* i Tvärålund, *von Sydow* och fru *Nettelbrandt*, vilka

dels ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

I de — — — (= utskottet s. 3 rad 9 — rad 24 uppiifrån) — — — rörande arvsbeskattningen.

Enligt direktiven för allmänna skatteberedningen bör frågan om arvsskattens höjd och huvudsakliga fördelning lämnas utanför utredningen, i den mån annat inte föranledes av det resultat som framkommer på andra områden av beskattningen. Beredningen är sålunda uppenbarligen oförhindrad att ingå på en prövning av arvsskattens höjd, därest den så finner ändamålsenligt vid den allmänna avvägning av skattesystemet som beredningen har att fullgöra. I detta sammanhang är det enligt utskottet önskvärt att de i motionerna härutinnan framförda synpunkterna blir upptagna till prövning. Vad sedan gäller frågan om en teknisk översyn av arvsskattegrupperna har denna enligt utskottets mening icke något sådant samband med allmänna skatteberedningens arbete. Utskottet anser därför, att en utredning härom bör företagas i särskild ordning, och förväntar att Kungl. Maj:t med anledning av ovannämnda riksdagskrivelse 1958 inom kort låter igångsätta en sådan utredning.

dels ock ansett att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 42 av herr Sveningsson m. fl. och II: 52 av herr Hamilton m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört; samt

2) att de likalydande motionerna I: 42 av herr Sveningsson m. fl. och II: 52 av herr Hamilton m. fl. måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.